

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ІТАЛІЇ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Тези підготовлено в рамках проєкту: "Соціально-економічний вплив пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення Росії на розвиток ЄС та України: сприяння співпраці в дослідженнях через створення цифрової платформи". Цей проєкт отримав фінансування через проєкт EURIZON, який фінансується Європейським Союзом за грантовою угодою № 871072.

За останні 20 років країни Європи пережили щонайменше три великі кризи. Саме явище кризи викликає значну макроекономічну нестабільність і зниження рівня доходів населення тієї чи іншої країни. Макроекономічна нестабільність являє собою коливання економічної активності, що проявляється у виникненні безробіття, недовантаженні виробничих потужностей, інфляції, дефіциті державного бюджету та зовнішньоторговельного балансу. Вона є характерною рисою сучасної ринкової економіки [1].

Важливою складовою економіки Італії є розвинена промисловість на півночі (різноманітні корпорації) та південь країни (сільське господарство), а також туристичні послуги. Економіка Італії значною мірою визначається виробництвом якісних споживчих товарів, що виробляються малими та середніми підприємствами, багато з яких є сімейними.

Економіка Італії сильно постраждала від світової фінансової кризи і вийшла з рецесії тільки 2015 року, проте ВВП країни залишився приблизно на 4% нижче рівня 2007 року. Після стагнації 2019 року економіка серйозно постраждала від кризи, спричиненої COVID-19, оскільки країна стала першою в Європі, ураженою пандемією. Уся країна перебувала в ізоляції з 9 березня 2020 року до кінця травня 2020 року з драматичними наслідками: у першому кварталі 2020 року ВВП Італії впав на 5,4%, а в другому кварталі - на 12,4%. Зниження ВВП було здебільшого пов'язане з падінням внутрішнього попиту та падінням інвестицій [2].

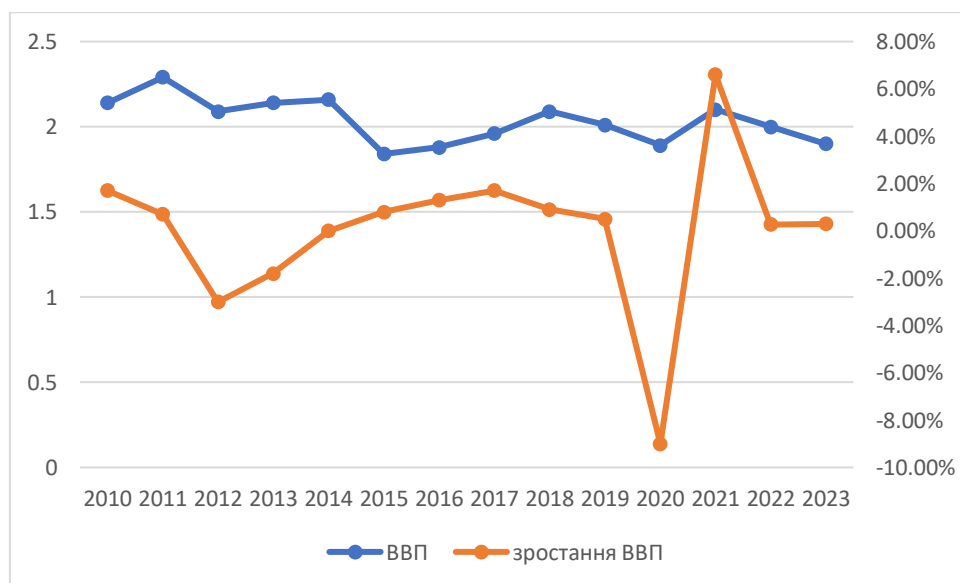

Рис. 1. ВВП Італії (млрд. євро) та зростання ВВП %
Джерело: [3]

У 2008-2009 роках приріст ВВП був від'ємним через світову кризу, яка вплинула не лише на банківський сектор, але й зменшила обсяги світової торгівлі. Через 2 роки спостерігається тенденція до зниження і, як наслідок, від'ємні значення показника у 2012 році, коли Італія опинилася у борговій кризі разом з іншими периферійними країнами. Однак найсильніше падіння ВВП (- 9%) за останні понад 20 років спостерігалось у 2020 році на тлі піку поширення вірусу COVID-19 по всьому світу. Фактично, відновлення будівництва та промислового виробництва (які до серпня перевищили січні показники 2021 року) не змогло компенсувати втрати інших секторів (особливо сфери послуг і туризму, на які припадає 13% ВВП), незважаючи на значну державну підтримку.

Загалом ВВП Італії скоротилося на 8,9% у 2020 р. та стало найбільшим зниженням серед країн ОЕСР. Таке різке падіння ВВП Італії можна пояснити його структурою. Сфера послуг, особливо контактно-інтенсивні, складають значну частину ВВП. Так, наприклад туризм становить в середньому до 13% ВВП. А основний дохід від туризму припадає від іноземних туристів (понад 42%). Економічна активність також значно знизилася і в інших секторах, навіть якщо в них не були настільки жорсткі обмеження.

Рівень безробіття в Італії вважається одним з найвищих в ЄС, що є слабким місцем італійської економіки. Після приєднання до Єврозони Італія зіткнулася зі зниженням конкурентоспроможності товарів і послуг через низьку продуктивність праці в країні. Вирішенням проблеми стало залучення більшої кількості працівників, що вирішує одразу кілька завдань - зменшення навантаження на економіку у вигляді безробітних та підвищення продуктивності праці працівників за рахунок конкуренції на робочому місці. Це призвело до найнижчого показника 6,1% (2007 рік) за більш ніж 20 років, але варто зазначити, що рівень все одно залишався високим при нормальних 3-5%.

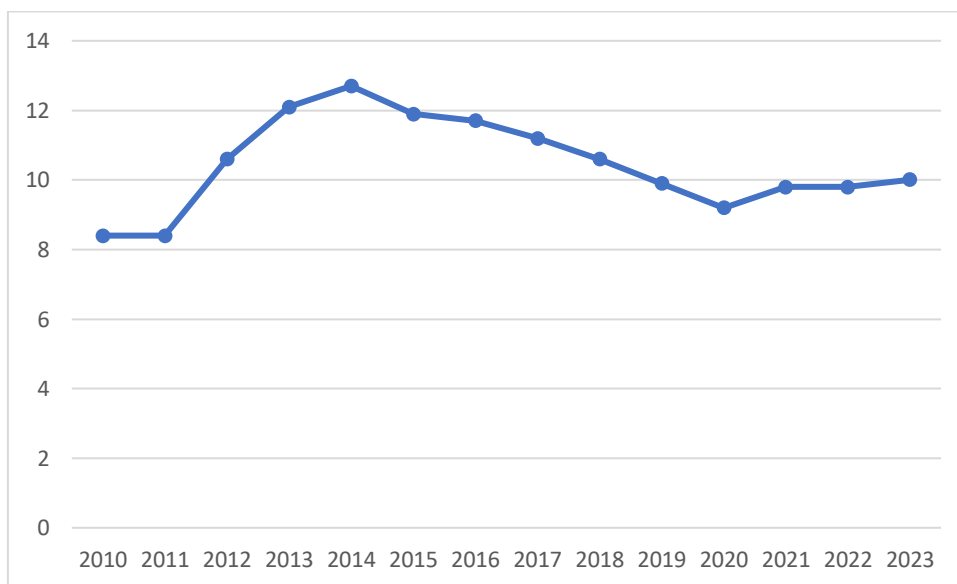

Рис. 2. Рівень безробіття в Італії (%)

Джерело: [3]

У період з 2008 по 2014 рік рівень безробіття зріс більш ніж удвічі до 12,6%. Причинами такого значного зростання кількості безробітних стали фінансова та боргова криза, а також приплив мігрантів з Африки, Румунії, Албанії та Латинської Америки. Однак прийняті у 2014 році реформи, спрямовані на запобігання подальшому зростанню безробіття серед населення, демонструють тенденцію до його зниження (9,2%). Нова криза 2020 року, спричинена світовою пандемією COVID-19, скороченням працівників та закриттям великої кількості малих та середніх підприємств, знову призвела до зростання рівня безробіття не лише в Італії, а й у всьому світі.

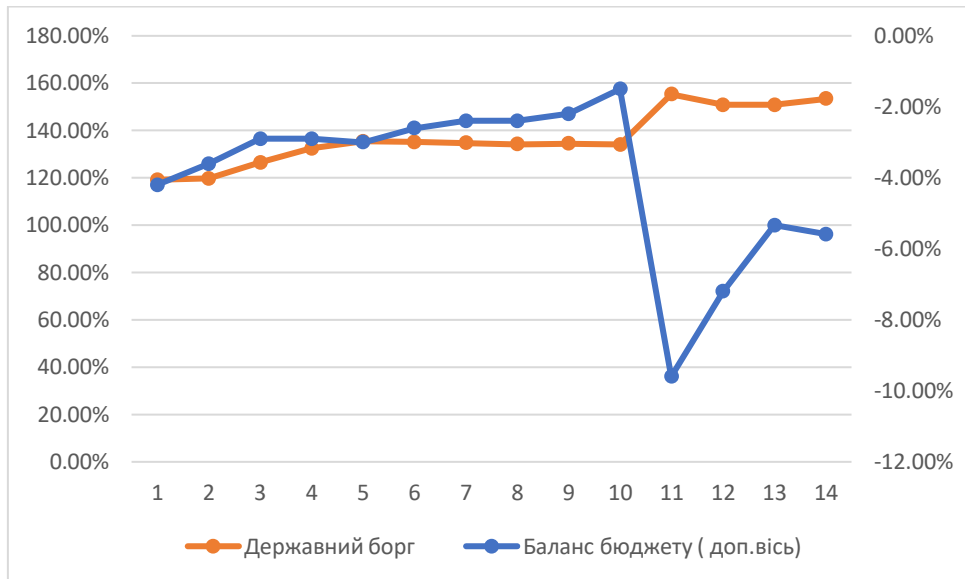

Рис. 3. Баланс бюджету уряду та державний борг Італії (% від ВВП)

Джерело: [3]

Первинний бюджет країни (що не включає відсоткові платежі) структурно позитивний, проте відсоткові витрати за державним боргом сильно впливають на рахунки Італії, внаслідок чого бюджет загального уряду перебуває в дефіциті. Ця тенденція була посилена кризою, спричиненою COVID-19, яка призвела до скорочення доходів від прямих і непрямих податків, а також до збільшення державних видатків, унаслідок чого дефіцит бюджету сягнув 5,1% ВВП у 2020 році за оцінкою МВФ.

Також негативний баланс державного бюджету означає, що уряду країни необхідно балансувати між підтримкою економіки та збереженням прийняттого рівня боргу. До кризи 2020 Італія вже мала досить високий рівень держборгу, 134,8% ВВП, що є другим за величиною показником у Єврозоні після Греції. Також важливою для оцінки держборгу є його структура. Більше половини державного боргу Італії припадає на місцеві банки, близько 1/3 володіють нерезиденти. Під дією несприятливих чинників пандемії та зниження економічної активності співвідношення боргу до ВВП сягнуло тривожних показників у 155,6% у 2020 році, хоча 2021 року воно зросло до 157,1%, а 2022 року знову знизилось до 155% завдяки номінальному зростанню ВВП і сприятливішим відсотковим витратам. Дуже залежними від кредитоспроможності уряду є італійські банки. Вони володіють 673 мільярдами євро, тобто 26,5% всього державного боргу. Це становить 18% від їхнього загального боргу.

Державні боргові цінні папери становлять більшу частину капіталу банківської системи, а кредити уряду становлять близько 15% від загального обсягу кредитів. Отже, баланси італійських банків дуже вразливі.

Дуже високий державний борг впливає на суверенний ризик. У середньостроковій і довгостроковій перспективі це знижує потенціал економічного зростання, витісняючи інвестиції з приватного сектора і залишаючи мало місця для нових державних інвестицій.

Підсумовуючи можна сказати, що останні 20 років економіка Італії пережила кілька великих криз, що спричинили макроекономічну нестабільність і зниження доходів населення. Італія, яка має розвинену промисловість на півночі та сільське господарство на півдні, сильно постраждала від цих криз, особливо від пандемії COVID-19, що призвело до значного падіння ВВП. Рівень безробіття в країні залишається високим, а державний борг зростає, що знижує потенціал економічного зростання. Окрім цього воєнний конфлікт України та Росії, та енергетична криза також негативно впливають на економічне становище Італії та її країн-партнерів з ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Козак Ю. Г. Основи економічної теорії: навчальний посібник / Ю. Г. Козак, С. С. Шаповал, О. С. Кіро [та інш.]. – К.: ЦНЛ, 2011 – 215 с. (с. 150)
2. Vismara F. 2020. Reflections on COVID-19 – Views from Italy. National Law Review, Volume X, Number 261 URL: <https://www.natlawreview.com/article/reflections-covid-19-views-italy>
3. Євростат. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database> (дата звернення 22.05.2024).

*доктор філософії Алексеєвська Г. С., Сидорук М. О.
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ ШВЕЦІЇ

Тези підготовлено в рамках проекту: "Соціально-економічний вплив пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення Росії на розвиток ЄС та України: сприяння співпраці в дослідженнях через створення цифрової платформи". Цей проект отримав фінансування через проект EURIZON, який фінансується Європейським Союзом за грантовою угодою № 871072.

Швеція є високорозвиненою індустріальною країною, яка активно приймає участь у міжнародних економічних відносинах. Шведська модель соціально-економічного розвитку є найдемократичнішою моделлю економічного та політичного розвитку регульованої ринкової економіки. Швеція вже багато років поспіль вважається країною з доволі успішною економічною системою, яка має змогу надати населенню соціальні гарантії та високі стандарти життя. Експорт Швеції займає досить значне місце в економіці країни. Показники макроекономічного розвитку, платіжного балансу, індексів розвитку, а також відкритості економіки цієї країни є одними з найвищих у світі. Економіка Швеції є виключно конкурентною та диверсифікованою. Швеція має сильний промисловий сектор, особливо у високотехнологічних галузях, таких як інформаційні технології, фармацевтика та автомобільна промисловість. Високі показники розвитку та відкритості економіки зумовлені високим рівнем інновацій та прогресивною галуззю високих технологій. Швеція славиться високою якістю робочої сили завдяки розвитку освіти та навчання. Окрім цього, Швеція має ефективну соціальну політику, що сприяє зменшенню нерівності та забезпеченню високого рівня соціального захисту для своїх громадян.

Швеція вважається однією з найрозвинутіших торговельних партнерів серед країн світу. До головних торговельних партнерів Швеції відносяться такі країни, як: Німеччина (найбільш значущий торговельний партнер Швеції, особливо в галузі машинобудування та автомобільної промисловості), Норвегія (Швеція імпортує з Норвегії енергетику, рибу промисловість та послуги), Об'єднане Королівство (Швеція активно експортує інформаційні технології), США (Швеція імпортує з США товари авіаційної та оборонної промисловості) і Данія (Швеція є активним експортером фармацевтичних продуктів Данії).